

A KÖNYVTÁROS

K Ö N Y V T Á R O S O K H A V I T Á J É K O Z T A T Ó J A

1953. December

III. évfolyam

12. szám

Levelező konferenciánk tapasztalatai

1.

A KÖNYVTÁROS szerkesztősége a folyóirat problémáinak és a könyvtárosok közötti verseny kérdésének megbeszélésére november 15-ére meghívta' legjobb, legszorgalmasabb levelezőit. Az egynapos megbeszélésen mintegy 60 könyvtáros vett részt. A jelenlévők a könyvtárosok minden rétegét képviselték: társadalmi munkában dolgozó falusi népkönyvtárosok, üzerniek, vállalatiak, járási és megyei könyvtárosok és tudományos nagy könyvtárainknak munkatársai szóltak hozzá a kérdésekhez; összesen 31-en.

A felszólalásokból szeretet, ragaszkodás és megbecsülés áradt a folyóirat felé. Szárnovszky Béla, a Kismotor- és Gépgyár könyvtárosa így beszélt: »... amikor egy új szám megjelenik A KÖNYVTÁROS-ból, az az érzésem, hogy nem holt betűkkel találkozom, mint több más folyóiratban. A KÖNYVTÁROS-t úgy olvasom, mintha valakivel beszélgetnék és rögtön szeretnék válaszolni is.« Dán Gyula karácsondi kultúrott!-onvezető szerint: »A könyvtárosoknak az életében a tanítónak, a nevelőnek szerepét ez a folyóirat tölti be. A KÖNYVTÁROS különösképpen nagy segítséget nyújt azoknak a falusi könyvtárosoknak, akik még a hatnapos könyvtárosiskolát sem végezték el.« Holló Ferencné, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 44-es fiókjának vezetője elmondta, hogy »...mindig nagy örömmel fogadjuk A KÖNYVTÁROS-t, a megjelenés napján egymás kezéből vesszük ki. Sokszor külön is megvásároljuk, hogy minél előbb elolvashassuk. Mindnyájunkat érdekel, mert rólunk szól és mert igen sokat fejlődött. A folyóirat szerkesztője mintegy félévvel ezelőtt egy értekezleten véleményt és bírálatot kért a Szabó Ervin Könyvtár dolgozóitól, érdekes volt megfigyelni, hogy azóta mennyire megfogadta bírálatunkat és a lap nagyon-nagyon sokat fejlődött.« Mások is, például Kerekes András, a Somogy Megyei Könyvtár vezetője, Fried Vilmos, a Fővárosi Óra- és Ékszeripari Vállalat könyvtárosa, Tordai György, a Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat könyvtárának vezetője, Nagy József, az Ózdi Kohászati Üzemek könyvtárának vezetője, Liborcz Alice, a Középülettervező Vállalat könyvtárának vezetője, Fenyvessiné Góhér Anna, a bajai Járási Könyvtár vezetője stb., stb. megállapították, hogy a folyóirat komoly segítséget nyújt munkájukhoz. Többen kiemelték az Irodalmi tájékoztató rovat, az Eseménynaptár és módszertani cikkek hasznosságát. Néhány cikket, mely különösen megnyerte a tetszésüket, cím szerint is megneveztek. Általában helyeselték a felszólalók a szerkesztés irányát.

Meg kell mondanunk, hogy mindez igen jólesett, a bizalom, amely minden felszólalásban megnyilvánult, erőt ad számunkra ahhoz, hogy a jövőben még jobban dolgozzunk, még több segítséget tudjunk nyújtani könyvtárosainknak feladataik megoldásához.

A felszólalók azonban nemcsak a folyóirat jó oldalait emelték ki: bőven beszéltek a lap hibáiról is és megmutatták azt is: miképpen javíthatjuk ki ezeket a hibákat. Ezze még több segítséget adtak munkánkhoz.

Gaál Jenőné, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 13-as fiókjának vezetője azt mondta: »...szakmai tudásom bővülése folytán úgy érzem, hogy a folyóirat jelenleg kevesebb segítséget nyújt munkámhoz, szakképzettségemhez, mint amennyire szükségem lenne.«... a szerkesztőbizottság sok fontos kérdést szeretne egyszerre megoldani, de éppen ezért nem éri el célját, cikkei gyakran nem merítik ki az adott témát.« Iforvách Géza, a Komárom Megyei Könyvtár vezetője, aki levélben küldte el főszerkesztőjének, hiányolja, hogy a folyóirat nagyon keveset foglalkozik a tudományos könyvtárak problémáival, nem számol be munkamódszereikről, eredményeikről, pedig ez a tömegkönyvtárosok számára is segítséget nyújtana. A gyakorlati munkáról szóló cikkeket is keveselte. »Nem foglalkozott eleget a folyóirat a könyvtári oktatás kérdésével. A könyvtárosok egy része most végzi a főiskolát. A főiskolán a nevelőgárda — tapasztalatok híján — sokszor akadozott, nem tudta az elméleti és gyakorlati kérdéseket helyesen összekapcsolni. Munkájukat segíthette volna, de még mindig segítheti is a folyóirat.« A főiskolai oktatás és a különböző tanfolyamokon való könyvtárosképzés figyelemmel kísérését, bírálatát mások is hiányolták, többek között Kovács Kálmán, a polgári Járási Könyvtár vezetője. Mások azt kívánták, közölje a folyóirat rendszeresen ezeknek a tanfolyamoknak az anyagát, hogy így azok is megismerkedhessenek a könyvtártechnika alapjaival, akiknek nincs módjuk tanfolyamra menni.

A folyóirat szerkesztőbizottsága úgy véli, hogy helyes és jogos kívánság: foglalkozzék a folyóirat a könyvtárosképző iskolák munkájával, bírálja, segítse az oktatómunkát. Ennek a követelménynek eleget fogunk tenni. A tanfolyamok anyagának rendszeres közlése azonban — véleményünk szerint — nem feladata a folyóiratnak. A folyóirat nem helyettesítheti az iskolában folyó rendszeres képzést. Mint időszaki lapnak, mindig az aktuálisat, az időszerűt kell megragadnia — és a könyvtártechnikai kérdések közül is mindig a soronlévő feladathoz kapcsolódót kell ismertetnie. Ezt természetesen a folyóirat meg fogja tenni.

Több részvevő — elsősorban az üzemi könyvtárosok —, de mások is, jogosan kifogásolták, hogy a folyóirat keveset foglalkozik az üzemi könyvtárosok speciális problémáival, általában a folyóiratnak szórványos és laza a kapcsolata az üzemekkel, Szárnovszky Béla elmondotta, hogy igen sok üzemi könyvtáros van, aki a folyóiratot egyáltalán nem ismeri. Oláh László, a Kőbányai Sörgyár szakszervezeti könyvtárosa megerősítette ezt az állítást: »15 üzemi könyvtárat patronáltam és ezek közül 13-ban nem tudtak A KÖNYVTÁROS-ról. Mindenütt ismertem a folyóiratot, de a 13 közül csak egy rendelte meg.« Javasolta, hogy a Könyvtárellátó hívja fel az üzemi könyvtárosok figyelmét a folyóiraatra. Mind Oláh László, mind Szárnovszky Béla elvtársak úgy látták, hogy a folyóirat és a szakszervezeti könyvtárak között csak akkor lehet egészséges és életerős a kapcsolat, ha a SZOT és a Népművelési Minisztérium illetékes szervei között is állandó és szoros együttműködés jön létre, de a folyóirat szerkesztőinek is fel kell venniük a kapcsolatot az üzemi könyvtárakkal, mert »ott súlyos és komoly problémák vannak és ezek a problémák nem lehetnek közömbösek, már csak azért sem, mert 4—5000 könyvtárról van szó«. Azonban minden kapcsolat kétoldalú, az üzemi könyvtárosoknak a jövőben gyakrabban és sokkal tömegesebben kell a folyóirattal levelezniük. Nyiltan fel kell tárnok nehézségeiket, problémáikat és eredményeket is. A folyóirat szerkesztősége elébe fog menni az üzemi könyvtárosoknak és a maga részéről rajta lesz, hogy ez a szükséges kapcsolat létrejőjön és elmélyüljön és így értékesebb segítséget tudjon számukra is nyújtani.

Több főszerkesztő — tudományos, szakszervezeti és népkönyvtárosok — foglalkozott azzal, közöljön-e a folyóirat tudományos cikkeket. Volt, aki ezeket teljesen fölöslegeseknek tartotta és azt kívánta, minél kevesebbet közöljünk. Mások — így többek között Bódis Anna bodai népkönyvtáros — azt kívánták, foglalkozzék a folyóirat a könyv és a könyvtár történetével, ismertesse a nagy könyvtárak munkáját, tárja olvasói elé a fejlődés perspektíváját. A könyvtárosok ismerni akarják hivatásuk múltját, haladó hagyományait és ismerni akarják jövőjüket is. Fodor Zoltán, Tordai György és Kenesei Bálint, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának munkatársa több tudományos cikket kért. De olyan tudományos cikkeket, amelyeknek stílusa közérthető, hogy azok a könyvtárosok is felhasználhassák, akik nem tudományos könyvtárakban dolgoznak. A tudományos könyvtárosokat, üzemi

könyvtárosokat és a népkönyvtárosokat érdeklő cikkeknek lapon belüli arányairól is szó esett.

Úgy véljük, eleget kell tennünk annak a kívánságnak, amelyet Bódis Anna elvtársnó fogalmazott meg és egészen természetes az, hogy A KÖNYVTÁROS-nak a tudományos könyvtárak munkájával is foglalkoznia kell. Nem volna azonban helyes, ha valamiféle arányt állapítanánk meg és mereven elkülönítenénk a különböző területeket érdeklő írásokat. Akkor fogunk jól dolgozni, ha minél több cikkünk érdekel majd minden könyvtárost. Mert igaz az, hogy igen nagy különbség van egy párszáz kötetes falusi népkönyvtár és egy többszázézer vagy millió kötetes tudományos könyvtár között, de a leglényegesebb összekapcsolja őket: az olvasó. Minden könyvtár — más-más fejlődési fokon — de mind egyaránt a nép művelődését szolgálja.

A levelezőkonferencia egyik legfontosabb tapasztalata közhelynek tűnik. Holló Ferencné, Kereskes András, Liborcz Alice és mások is olvasmányosan, érdekesen megírt cikkeket kívántak. Több riportot. Kiderült az, hogy a legtöbben az ilyen írásokat olvassák el, az ilyenekre emlékeznek a legjobban vissza, tehát ezek a leghatásosabbak.

3.

Ügyszólván minden főlészóelő foglalkozott az Irodalmi Tájékoztató rovattal. Magát a rovatot, azt, hogy a folyóirat hónapról hónapra ismerteti a legfontosabb, újonnan megjelent könyveket, kivétel nélkül szükségesnek tartották. Többen kifogásolták azonban az egyes ismertetések alacsony színvonalát. Kereskes András megállapította, hogy a folyóirat fél bíráltni, ismertetési általánosságokban mozognak. Az ismertetett könyvek kiválasztása sem mindig szerencsés. Előfordul, hogy a folyóirat olyan könyveket ismertet (pl. Erdélyi János: Válogatott esztétikai tanulmányok c. és dramaturgiánk haladó hagyományait összegyűjtő kötet), amelyeket jobbra csak olyanok olvasnak, akik a könyvtáros ajánlása nélkül is eligazodnak az irodalomban. Más közérdekűbb könyvek ismertetésére így nem jut hely a folyóiratban. Például »a novemberi számban egyetlen mezőgazdasági tárgyú könyvet sem ismertettek. Nem volna rossz az sem, hogyha a kormányprogram termelési kérdéseit nézve, a könnyűiparral és az ételmiszeriparral is foglalkoznának ebben a rovatban.« Mások (Lakatos Jánosné, Jászjókóhalm) keveselték az ismertetett népszerű természettudományos könyveket, vagy (Czigler Pál, a Könyvtárellátó dolgozója és Liborcz Alice) az egyes szakmákkal, műszaki kérdésekkel foglalkozó könyvek ismertetését kívánták.

Feltétlenül igazat kell adnunk azoknak, akik a könyvek bátor és nyílt bírálatát követelték. Valóban előfordult, hogy agyondicsértünk egy-egy erre méltatlan könyvet és ezzel megtévesztettük a könyvtárosokat és rajtuk keresztül az olvasókat is. A művek értékelésére a jövőben különös gondot fogunk ügyelni. Nagyobb súlyt helyezünk majd a népszerű természettudományos könyvek ismertetésére és azokra az mezőgazdasági és műszaki ismereteket terjesztőkre is, amelyek általános érdeklődésre tarthatnak számot. Minden szakkönyv ismertetésére azonban nem vállalkozhatunk, ezt a lap terjedelme nem engedi meg. Nem érhetünk azonban egyet-azzal, hogy az általános műveltséget emelő — esetleg magasabb színvonalon megírt — műveket ne ismertessünk. Irodalmi tájékoztatónk nemcsak segédeszköz a könyvtárosok számára a könyvek ajánlásához, hanem a könyvtárosok művelődését is szolgálja. A könyvtárosok ezt önmaguk igénylik. Ez minden egyes felszólalásból kiderült. Minden felszólaló kívánta, hogy a könyvismertetéseken kívül, azokon túlmenően foglalkozzunk az írók életével, működésével, munkásságuk értékelésével és az irodalom általános problémáival is. Bódis Anna így magyarázta ezt meg: »... helyesnek tartom, ha A KÖNYVTÁROS bőven foglalkozik az írók életével és munkásságával, mert így mi jobban tudjuk ajánlani a könyveket. Azonkívül helyes, ha a folyóirat irodalmi problémákkal is foglalkozik. Hasznosak ezek azért, mert tanul belőlük maga a könyvtáros is, és meg tudja az olvasónak magyarázni, hogy például mi a szocialista realizmus. Az olvasó megkérdézheti és megkérdézi ezt, amikor egy könyvben ilyesmivel találkozik. Ha a könyvtáros nem ad megfelelő magyarázatot, az olvasó nem fog megbízni benné és esetleg a könyvtárból is kimarad, mert nem érti meg, hogy mit olvas.« Fodor Zoltán, az Oktatásügyi Minisztérium Pedagógiai Könyvtárának vezetője is azt kívánta, hogy foglalkozzék a folyóirat irodalmi kérdésekkel, közöljön például cikket arról, hogyan

ajánlja a könyvtáros Jókai műveit. »Általában szolgáljon a folyóirat a régebben megjelent könyvekről is felvilágosítással, írja meg, hogy ezekre vonatkozólag hol talál a könyvtáros tájékoztatást. Már csak azért is szükséges, hogy a lap irodalommal is foglalkozzék, mert igen sok könyvtárhoz a Szabad Népen kívül csak ez a folyóirat jut el.« Holló Ferencné azt tanácsolta, hogy az írók életrajzát a könyvismertetésekkel kapcsoljuk össze.

Az a véleményünk, hogy ezeknek a követeléseknek több formában is eleget kell tennünk. Úgy tervezzük, hogy a januári számtól kezdődően a könyvismertetésekben néhány szóval meg fogunk emlékezni magáról az íróról is, azonkívül bibliográfiai tájékoztatást is adunk arról, hol található az író munkásságának bővebb ismertetése. A különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent könyvismertetések jegyzékét kiegészítjük az irodalom elvi kérdéseivel és az egyes írókkal foglalkozó cikkek jegyzékével. Mindezenkívül pedig minden egyes számunkban önálló cikkben ismertetjük egy-egy író életét, életművét, hogy ezeket az írásainkat felhasználva, a könyvtárosok jobban, helyesebben értékelve tudják ajánlani műveiket. Eseménynaptárunkban — azonkívül, hogy hosszabb időre előre fogjuk közölni a fontosabb évfordulókat — az írók munkásságáról bővebben fogunk tájékoztatást adni.

4.

Igen sokan, különösen az üzemi és falusi népkönyvtárosok kérték, adjunk helyet lapunkban jogos panaszainknak. Még nagyon sok olyan helyi tanács és szakszervezeti bizottság van, amelyek nem törődik a könyvtárral, működéséhez még a minimális előfeltételeket sem biztosítja. A folyóiratnak feladata, hogy megértesse ezekkel a szervezetekkel azt, hogy a könyvtár röpünk kulturális felemelkedésének rendkívül jelentős eszköze.

Foglalkoztak a hozzászólások a könyvkiadással és a könyvterjesztéssel is. Az olvasók igényeit a könyvtárosok ismerik a legjobban, ők tudják, milyen könyvekre van szükség, milyen könyvek hiányoznak. Feltétlenül szükséges, hogy a könyvkiadók terveik elkészítésénél, a példányszámok meghatározásánál ismerjék a könyvtárosok tapasztalatait: az igényeket csak így fogják tudni helyesen kielégíteni. A könyvtárosok folyóiratának feladata, hogy a könyvtárosoknak erre vonatkozó tapasztalatait közvetítse. A felszólalók kívánták, hogy a folyóirat egyfelől tájékoztassa őket a kiadók terveiről, másfelől a kiadókat tájékoztassa a könyvtárak szükségleteiről. Ennek a kívánságnak eleget fogunk tenni.

A felszólalók általában helyesnek tartották azt, hogy a »Levelezőink írják« rovatban bőven közöljük az egyes könyvtárosok általánosítható tapasztalatait, jó módszereit. A lap hasábjain lefolyt vitákat is helyeselték. De joggal kifogásolták azt (többek között Fried Vilmos elvtárs), hogy a viták lezáratlanok, befejezetlenek maradnak és azt is, hogy a folyóirat nem közli, hogyan sikerült a könyvtárosoknak a lapban közölt módszereket hasznosítaniok. Tordai György elvtárs helytelenítette, hogy a könyvtárosok nem bírálják magukat és egymást a lap hasábjain, a folyóirat csak a jól bevált módszereket közli, a rossz tapasztalatoknak, a kudarcba fulladt kísérleteknek nem ad helyet, pedig a hibákból sokat lehet tanulni.

5.

A legtöbb felszólaló foglalkozott a könyvtárosok közötti verseny kérdésével. Joggal megbírálták a folyóiratot azért, hogyha itt-ott közölt is egy-egy versenykivívást, a versenyekkel tovább nem foglalkozott, hagyta elaludni, ellaposodni őket, bár kollektív szervezőként sokat tehetett volna. Minden felszólaló egyöntetűen megegyezett abban, hogy szükséges és a munkát előre lendíti az, ha a könyvtárosok versenyben állanak egymással, többen rámutattak arra is, milyennek kell lennie ennek a versenynek ahhoz, hogy eredményes legyen. Hibája volt az eddigi versenykivívásoknak, hogy túlsok mindent öleltek föl, túlont-túl sok pontjuk volt és ezek nem mindegyike volt valóban mérhető. Hiba volt az is, hogy gyakran egymással össze nem hasonlítható, nem egyforma körülmények és feltételek között dolgozó könyvtárak próbáltak meg egymással versenyezni, a legsúlyosabb hiba pedig az volt, hogy sem a Népművelési Minisztérium, sem a Szakszervezetek Országos Tanácsa, sem a Népkönyvtári Központ, sem

másmilyen szerv nem kísérte figyelemmel ezeket a versenyeket és nem értékelte eredményeiket. A konferencia megegyezett abban: létre kell hozni egy különböző típusú könyvtárak munkatársaiból álló bizottságot, amely az eddigi tapasztalatok alapján kidolgozza az indítandó verseny feltételeit, figyelemmel kíséri a versenyt és időszakonként rendszeresen értékeli eredményeit. Megegyezett a konferencia abban is, hogy a folyóiratnak nyilvánosságot kell biztosítania a versenynek, bíráló figyelemmel kell kísérnie menetét, és abban is, hogy a verseny legkiválóbbjainak erkölcsi és anyagi elismerésben kell részesülniök.

A konferencia résztvevői helyeselték a »művészi felolvasó« címért folyó verseny megszervezését is.

A konferenciát Mikó Zoltán elvtársnak, a Népművelési Minisztérium Könyvtár és Ismeretterjesztő főosztály-vezetőjének szavai zárták be: »...a mi országunkban egy egészen új típusú ember alakul ki: a könyvtáros és ennek az új típusnak formálása, nevelése, segítése jelentős kérdés a mi további munkánk szempontjából. A felszólalások, amelyeket itt elmondtak az elvtársak, azt mutatják, hogy önzetlenségben, ötletességben, ügyszeretben gazdag lelkületű emberekkel dolgozunk.« És ezeknek az embereknek »folyóiratunk iránti szeretete, ragaszkodása, bizalma erőtadó jelenség a szerkesztőség és a szerkesztőbizottság számára. A szerkesztőségnek a levelezők személyében hatalmas munkatársi gárda áll rendelkezésére. Nemcsak azok az elvtársak, akik ma itt ülnek, hanem a könyvtárosok száza és ezrei, akik eddig még nem szólaltak meg, de biztos, hogy van mondanivalójuk és ezt el is fogják mondani. És ez biztosítéka annak, hogy a folyóirat a jövőben még hathatósabban tud majd közreműködni a könyvtárosok feladatainak megoldásában.«

Valóban így van. A folyóirat eddigi fejlődését is — elsősorban — levelezőinek köszönheti. Olvasóink véleménye, bírálata segítette elérni mai színvonalát. Ez segíti most is hibáinak leküzdésében. A levelező konferencia — úgy érezzük — újabb lendületet adott munkánknak. Igyekezni fogunk kihasználni ezt az erőt, hogy még jobban szolgálhassuk könyvtárosainkat.

ZOLNAY VILMOS

A levelezőkonferencia elnöksége